

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE JURIDICE**

Cu titlu de manuscris

CZU: 343.72(043.2)

STRATAN ANDREI

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU DOBÂNDIREA
CREDITULUI, ÎMPRUMUTULUI SAU A
DESPĂGUBIRII/INDEMNIZAȚIEI DE ASIGURARE
PRIN ÎNȘELĂCIUNE**

**SPECIALITATEA – 554.01 DREPT PENAL
ȘI EXECUȚIONAL PENAL**

Rezumatul tezei de doctor în drept

Chișinău, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale de Științe Juridice,
Universitatea de Stat din Moldova

Componența Comisiei de doctorat:

Președintele comisiei: BRÎNZA Serghei, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM

Conducătorul de doctorat: MANEA Vladislav, doctor în drept, conferențiar universitar, USM

Referenți oficiali:

1. BARBĂNEAGRĂ Alexei, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea Liberă Internațională din Republica Moldova
2. BERLIBA Viorel, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Comrat
3. STATI Vitalie, doctor în drept, profesor universitar, USM

Secretarul științific al

comisiei de doctorat: MIHAILOV Tatiana, doctor în drept, lector universitar, USM

Susținerea va avea loc la 15 septembrie 2023, ora 15:00, în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Școlii Doctorale de Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova, în sala 119, blocul II al Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. Mihail Kogălniceanu, 67).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca USM, pe pagina web a ANACEC și pe pagina web a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova (<http://drept.usm.md>).

Rezumatul a fost expediat la 31 iulie 2023.

Conducător de doctorat:

Manea Vladislav, doctor în drept, conferențiar universitar, USM

Autor:

Stratan Andrei

Secretar științific al Comisiei de doctorat:

Mihailov Tatiana, doctor în drept, lector universitar, USM

A. STRATAN

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	8
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	23
BIBLIOGRAFIE.....	29
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	31
ADNOTARE.....	32

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Băncile constituie entități strategice în tot lanțul sistemic al economiei naționale. Băncile aduc un aport substanțial în modernizarea stabilă și de succes a mecanismului de piață. Băncile acționează ca cei mai activi participanți în relațiile monetare, asigură circulația monetară și redistribuirea capitalului. Activitatea eficientă a instituțiilor bancare crește semnificativ competitivitatea întreprinderilor și a economiei în ansamblu, contribuie la obținerea de rezultate pozitive în reformarea acesteia.¹ „Una din principalele funcții ale sistemului bancar este de a asigura circulația resurselor financiare în economia națională, și în societate, în general”.² Alături de bănci, și instituțiile de creditare nebankare asigură circulația mijloacelor financiare și, drept urmare, contribuie la dezvoltarea economiei statului. Economia națională constituie un pilon existențial al fiecărui stat. De aceea, protecția economiei împotriva unor atentate infracționale formează una dintre prioritățile unui stat de drept cu tranziție spre economie de piață. În același timp, criminalitatea economică reprezintă una dintre cauzele de bază în stoparea procesului de dezvoltare normală a unei economii de piață. Toate acestea determină legiuitorul să i-a atitudine față de faptele socialmente periculoase pasibile să lezeze sau să pună în pericol economia națională. Infracțiunile prevăzute la art.238 din Codul penal al Republicii Moldova³ (în continuare – CP RM) se înscriu în rândul faptelor penale ce atentează *sui generis* asupra economiei naționale. Prin aceste norme, legiuitorul interzice, sub sancțiunea unei pedepse, dobândirea prin înșelăciune a unor mijloace bănești creditare, atunci când făptuitorul urmărește scopul folosinței lor temporare.

Pericolul social al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM este mult mai ridicat în condițiile unor crize bancare sau financiar nonbancare. De altfel, sistemul bancar al Republicii Moldova a trecut, relativ recent, printr-o asemenea criză bancară (criză determinată tocmai de activitatea frauduloasă de creditare a unor entități). Unele dintre atare activități întrunesc semnele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Altele, cuprind semnele infracțiunii de escrocherie. Aceste atentate lovesc în sistemul bancar și în cel financiar nonbancar, ca unele dintre cele mai vitale sisteme ale unei economii de piață.

Încadrarea temei în preocupările internaționale.

Potrivit alin.(2) art.24 din Capitolul 2 „Dialogul economic” din Titlul IV „Cooperarea economică și alte tipuri de cooperare sectorială” al Acordului de Aso-

¹ ДОБРОВОЛЬСКИЙ, О.В. *Банківська діяльність та її ефективність в умовах ринкової трансформації*: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. економ. наук. Київ, 2002, с. 3.

² ENICOV, I. *Teoria și practica riscului în banca comercială*: tz. de doct. hab. în economie. Chișinău, 2007, p. 52.

³ Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.

ciere între Republica Moldova și Uniunea Europeană „Republica Moldova depune eforturi în sensul instituirii unei economii de piață funcționale”⁴, iar „independența băncii centrale și stabilitatea prețurilor, soliditatea finanțelor publice și sustenabilitatea balanței de plăți”⁵ constituie adevărate deziderate urmărite de către statul nostru. Conform Anexei XXVIII-a „Norme aplicabile serviciilor financiare” „Republica Moldova își asumă angajamentul să apropie treptat legislația sa de un șir de acte din legislația UE”⁶ în materia ce vizează serviciile financiare. În lista acestor acte sunt atribuite mai multe Directive ale Parlamentului European și a Consiliului ce vizează activitatea băncilor și a instituțiilor de credit. Republica Moldova și-a asumat obligația de a racorda legislația sa la conținutul acestor instrumente internaționale. Pe cale de consecință, Republica Moldova este obligată să instituie un cadru juridico-penal corespunzător și eficient, astfel încât activitatea acestor entități (ajustată la cadrul normativ european) să nu fie periclitată. Altminteri, rămâne fără efect procesul alinierii Republicii Moldova la standardele europene.

Încadrarea temei în preocupările naționale și zonale.

Potrivit Raportului Băncii Naționale a Moldovei (în continuare – BNM) asupra stabilității financiare 2021 „Creditarea populației pe parcursul anului 2021 a înregistrat un ritm de creștere superior comparativ cu anul precedent. La finele anului de raportare, valoarea împrumuturilor acordate persoanelor fizice de sectorul financiar (bancar și nebanancar) a atins valoarea de 33.486,7 mil. MDL (+32,6 la sută față de anul precedent)”⁷. În același Raport sunt punctate următoarele date cu privire la activitatea organizațiilor de creditare nebanancară și a asociațiilor de economii și împrumut: „Sectorul de creditare nebanancară și-a reluat ritmul de creștere pe toate subcomponentele după stagnarea din 2020”; „Activitatea AEÎ pe parcursul anului 2021 a avut evoluții pozitive și riscuri moderate”⁸. În Anexa nr.1 „Strategia de dezvoltare a pieței financiare nebanancare pe anii 2018-2022” la Legea RM pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a pieței financiare nebanancare pe anii 2018-2022 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia”, nr.129 din 13.07.2018 se relevă: „Pe parcursul ultimilor 5 ani de dezvoltare, sectorul de creditare nebanancară aflat în vizorul Comisiei Naționale a Pieței Financiare, reprezentat prin două forme instituționale: asociații de economii și împrumut și organizații de microfinanțare [organizații de creditare nebanancară], a consemnat o evoluție pozitivă, înscrisă pe un trend ascendent. Deși segmentul în cauză este încă nesemnificativ în raport cu PIB-

⁴ *Acordul de asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Statele Membre ale acestora, pe de altă parte.* [citată 10.03.2023] Disponibil: <https://mecc.gov.md/sites/default/files/acordul-de-asociere-rm-ue.pdf>

⁵ *Ibidem.*

⁶ *Ibidem.*

⁷ *Raportul BNM asupra stabilității financiare 2021.* [citată 25.03.2023] Disponibil: https://www.bnm.md/files/RSF-2021_v1_2.pdf

⁸ *Ibidem.*

ul, ponderea acestuia pe piața de creditare devine tot mai vizibilă, în ultimii 5 ani acesta înregistrând o creștere dublă, depășind 10% din totalul pieței”.⁹ Datele reliefate, probează importanța sectorului bancar și a celui financiar nebancaar pentru economia Republicii Moldova. Totodată, situația financiară a sectorului bancar pentru anul 2022 constă, *inter alia*, în „majorarea ponderii creditelor neperformante (substandard, dubioase și compromise) în totalul creditelor”.¹⁰ Acest fapt determină o atenție mai sporită în planul prevenirii și combaterii fenomenului dobândirii prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului.

În procesul cercetării efectuate au fost luate în calcul lucrările semnate de următorii autori (locali și străini), axate, în exclusivitate, sau tangențial pe analiza infracțiunilor de dobândire prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare: V.Berliba, A.Borodac, S.Brînză, R.Cojocar, L.G. Gîrla, C.Gurschi, E.Ionică, N.N. Levandovskii, I.Macari, Gh.Nicolaev, S.Prodan, V.Stati, Iu.M. Tabarcea etc. (*Republica Moldova*); V.Iu. Abramov, D.N.Alieva, A.N. Andreev, R.B. Abdulina, E.N. Alioșina-Alekseeva, M.Bahtovari, V.N. Baleabin, E.N. Bulîcev, E.A. Drozdova, D.M. Dugricilova, O.V. Ermakova, I.Z. Fiodorov, A.V. Fedcenko, O.V. Finoghenova, V.F. Gabdrahmanov, A.A. Glazov, N.A. Golokolenco, S.V. Gudkov, G.E. Hakimova, I.G. Idrisova, I.I. Kartașov, V.V. Kocerga, M.A. Kostiucenko, N.A. Kudratov, N.G. Kutiin, V.D. Laricev, R.V. Markizov, V.A. Maslov, S.M. Mkrtecan, N.E. Osipenko, U.V. Pașințeva, A.N. Pașnin, M.E. Pokrovskii, A.Iu. Poleanskii, O.V. Rastoropova, U.T. Saighitov, M.S. Sarkisean, A.A. Seleamin, P.L. Serdiuk, Iu.I. Selivanovskaia, M.V. Stepanov, N.A. Sultanova, O.V. Șadrina, M.Iu. Șaleapina, N.V. Șetinina, Â.K. Tataev, R.I. Tretiakov, Ia.S. Vasilieva, S.V. Voronțova, N.G. Voldimarova, N.M. Zolotova (*Federația Rusă*); A.Baida, M.L. Davidenko, O.V. Gherasimov, O.Krișevici, I.V. Juk, O.L. Malahova, O.Sklezi, O.O. Suhaciov (*Ucraina*); A.I. Kasianik, S.M. Kazakevici, V.V. Hiliuta (*Republica Belarus*); G.A. Abdirova (*Republica Kazahstan*); S.Bostanov (*Republica Kârgâzstan*); M.-N. Radu, M.-D. Radu (*România*); K.Mucha (*Polonia*) etc. Lucrările semnate de acești autori (și nu numai) reprezintă baza teoretico-științifică a prezentei cercetări.

Încadrarea temei în contextul inter- și transdisciplinar. Cercetarea este realizată, inclusiv în baza unor materiale științifice de factură extrapenală. Baza teoretică a tezei este formată din lucrări aparținând domeniului: civil, bancar, financiar nebancaar, administrativ, procesual-penal, criminalistic, teoriei generale a dreptului etc. *Inter alia*, sunt examinate lucrări semnate de următorii autori dedicați domeniilor sus-enunțate: V.Babii (domeniul dreptului administrativ); E.Botnari (domeniul teoriei generale a dreptului); I.Cazac, A.Cîrlan, T.Moroi, C.Nichitcin (domeniul financiar nebancaar); O.A. Abelev, D.G. Alekseeva, S.S. Cerneavskii,

⁹ *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.321-332.

¹⁰ *Situația financiară a sectorului bancar pentru anul 2022*. [citat 24.03.2023] Disponibil: <https://www.bnm.md/ro/content/situația-financiara-sectorului-bancar-pentru-anul-2022>

R.Cuhal, V.Cuhal, O.V. Dobrovolskii, E.Enikov, M.G. Erohina, V.Guțan, Gh.Manolescu, S.Prodan, N.Slutu (domeniul bancar); M.D. Balalaeva, A.R. Bekijev, V.A. Gamza, I.B. Tkaciuk, N.R. Gherasimova, N.N. Levandovskii (domeniul criminalistic); L.Bubalo, D.Pajic, D.V. Zotov (domeniul procesual-penal) etc.

Scopul lucrării consistă în efectuarea unei cercetări temeinice în materia răspunderii penale pentru dobândirea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare, în determinarea și clarificarea dificultăților de transpunere practică a normelor consemnate la art.238 CP RM, precum și în înaintarea unor propuneri legislative care să conducă spre perfecționarea cadrului incriminator în materie.

Obiectivele cercetării: identificarea și examinarea opiniilor doctrinare expuse cu prilejul analizei faptelor de dobândire prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare; realizarea unui studiu comparat aprofundat al reglementărilor normative străine în sfera ce vizează răspunderea pentru dobândirea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare; caracterizarea multiaspectuală și temeinică a elementelor componentelor de infracțiune înscrise la art.238 CP RM; etalarea traseului evolutiv al cadrului incriminator consemnat la art.238 CP RM; delimitarea infracțiunilor specificate la art.238 CP RM de unele fapte conexe, precum și stabilirea corelației între normele ce cuprind aceste fapte; efectuarea unui studiu empiric-jurisprudențial privitor la aplicarea practică a art.238 CP RM; depistarea dificultăților de înțelegere a conținutului normelor înscrise la art.238 CP RM și de transpunere a acestora în practică; determinarea *in concreto* a deficiențelor ce marchează conținutul normativ al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, inclusiv a golurilor legislative; înaintarea propunerilor *de lege ferenda* pasibile (i) să înlăture carențele de înțelegere și aplicare a normelor de la art.238 CP RM, și să (ii) acopere golurile legislative depistate.

Ipoteza de cercetare este bazată pe presupunerea, conform căreia: nu pot fi victime a infracțiunilor specificate la art.238 CP RM acele entități care pot să acorde credite și/sau împrumuturi (altele decât băncile sau asociațiile de economii și împrumut), dar care nu sunt organizații financiare nebankare; nerambursarea parțială sau integrală a creditului/împrumutului, precum și rambursarea totală a creditului/împrumutului (dar înafara limitelor temporale stabilite de graficul de rambursare) nu trebuie să conteze la încadrarea juridică a celor săvârșite în tiparul art.238 CP RM; conduita solicitantului de credit/împrumut trebuie deosebită de conduita beneficiarului efectiv al creditului/împrumutului obținut. În unele cazuri, conduita acestora se înscrie în limitele unei participații penale, în timp ce în alte cazuri – se situează înafara acestei instituții; caracterul non-rambursabil al mijloacelor bănești obținute face ca, în cazul dobândirii prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare, făptuitorul să nu poată urmări scopul folosinței lor temporare.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Cercetarea este fundamentată pe: doctrina de specialitate națională și cea străină, reglementările naționale cu caracter penal și non-penal, reglementările penale ale unor state străine, practica judiciară autohtonă etc. Sursele bibliografice utilizate au predeterminat metodologia de cercetare. La realizarea scopului și a obiectivelor stabilite au fost folosite următoarele metode: metoda logică (rațională), metoda sistemică, metoda istorică, metoda comparativă, metoda empirică etc.

Metoda logică (rațională) a fost folosită în mod abundent, în special: în procesul aflării conținutului infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM; în procesul delimitării infracțiunilor consemnate la art.238 CP RM de alte fapte penale similare; în procesul încadrării corecte a celor săvârșite în tiparul art.238 CP RM etc. Metoda sistemică a fost utilizată la identificarea conținutului constitutiv al infracțiunilor specificate la art.238 CP RM din perspectiva coroborării normelor acestui articol cu alte norme de incriminare, precum și cu alte norme cu caracter extrapenal (de referință pentru textul art.238 CP RM). Metoda istorică a fost uzitată cu prilejul determinării evoluției conținutului normativ al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Metoda comparativă a fost folosită la disocierea infracțiunilor stipulate la art.238 CP RM de unele fapte penale și non-penale asemănătoare. Aceeași metodă a fost utilizată în planul comparării infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM cu unele fapte similare, consfințite în legislațiile unor state străine. În acest scop, sunt examinate prevederile legale corespunzătoare din legislațiile penale ale următoarelor state: Grecia, Regatul Belgiei, Regatul Danemarcei, Regatul Spaniei, Regatul Suediei, Regatul Țărilor de Jos (Olanda), Republica Austria, Republica Bulgaria, Republica Cehă, Republica Croația, Republica Estonia, Republica Federală Germania, Republica Finlanda, Republica Italia, Republica Letonia, Republica Lituania, România, Republica Polonia, Republica Portugheză, Republica Slovacă, Republica Slovenia, Ungaria, Federația Rusă, Republica Kazahstan, Ucraina, Republica Belarus, Georgia, Republica Turkmenistan, Republica Azerbaidjan, etc. Metoda empirică a fost folosită cu ocazia cercetării practicii judiciare naționale în materia răspunderii penale pentru dobândirea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare. Au fost supuse analizei în jur de 140 de hotărâri judecătorești (emise în perioada anilor 2010-2022).

CONȚINUTUL TEZEI

Teza este alcătuită din trei capitole. Fiecare dintre aceste capitole se încheie cu o secțiune de sinteză a problematicii tratate și a rezultatelor obținute

În Capitolul 1 „*Studiu doctrinar și comparat în domeniul răspunderii penale pentru dobândirea creditului, împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune*” – au fost cercetate materialele științifice în materia răspunderii penale pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, publicate atât de către autorii autohtoni, cât și de către autorii străini. La concret, sunt examinate lucrările semnate de către următorii autori: V.Berliba, A.Borodac,

S.Brînza, R.Cojocaru, L.G. Gîrla, C.Gurschi, E.Ionică, N.N. Levandovskii, I.Macari, Gh.Nicolaev, S.Prodan, V.Stati, Iu.M. Tabarcea etc. (*Republica Moldova*); V.Iu. Abramov, D.N.Alieva, A.N. Andreev, R.B. Abdulina, E.N. Alioșina-Alekseeva, M.Bahtovari, V.N. Baleabin, E.N. Bulficev, E.A. Drozdova, D.M. Dugricilova, O.V. Ermakova, I.Z. Fiodorov, A.V. Fedcenko, O.V. Finoghenova, V.F. Gabdrahmanov, A.A. Glazov, N.A. Golokolenco, S.V. Gudkov, G.E. Hakimova, I.G. Idrisova, I.I. Kartașov, V.V. Kocerga, M.A. Kostiuenco, N.A. Kudratov, N.G. Kutiin, V.D. Laricev, R.V. Markizov, V.A. Maslov, S.M. Mkrtecan, N.E. Osipenko, U.V. Pașințeva, A.N. Pașnin, M.E. Pokrovskii, A.Iu. Poleanskii, O.V. Rastoropova, U.T. Saighitov, M.S. Sarkisean, A.A. Seleamin, P.L. Serdiuk, Iu.I. Selivanovskaia, M.V. Stepanov, N.A. Sultanova, O.V. Șadrina, M.Iu. Șaleapina, N.V. Șetinina, A.K. Tataev, R.I. Tretiakov, Ia.S. Vasilieva, S.V. Voronțova, N.G. Voldimarova, N.M. Zolotova (*Federația Rusă*); A.Baida, M.L. Davidenko, O.V. Gherasimov, O.Krișevici, I.V. Juk, O.L. Malahova, O.Sklezi, O.O. Suhaciov (*Ucraina*); A.I. Kasianik, S.M. Kazakevici, V.V. Hiliuta (*Republica Belarus*); G.A. Abdirova (*Republica Kazahstan*); S.Bostanov (*Republica Kârgâzstan*); M.-N. Radu, M.-D. Radu (*România*); K.Mucha (*Polonia*) etc.

De asemenea, în cadrul acestui compartiment din teză a fost realizată o cercetare comparativă a reglementărilor penale din legislațiile unor state în materia dobândirii creditului, împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune. Au fost stabilite asemănări și deosebiri între normele incriminatorii supuse analizei comparative. Au fost identificate bune practici legislative, motiv pentru care s-a conchis asupra preluării, de către legiuitorul moldav, a unora dintre ele.

Printre materialele științifice publicate la tema tezei în Republica Moldova se evidențiază un grup de materiale științifice elaborate de către S.Prodan¹¹ în perioada anilor 2007-2011. S.Prodan este prima autoare din Republica Moldova care a elaborat o teză de doctorat axată pe tematica răspunderii pentru săvârșirea infracțiunilor de creditare, inclusiv a celor prevăzute la art.238 CP RM. De aceea, materialele științifice aparținându-i acestei autoare au servit drept suport teoretic esențial pentru prezenta cercetare. După S.Prodan „înșelăciunea reprezintă conceptul care exprimă esența juridică a acțiunii de prezentare a unor informații

¹¹ PRODAN, S. *Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare*. Chișinău: CEP USM, 2011. 294 p. ISBN 978-9975-71-187-6; PRODAN, S. Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 238 și la art. 239 CP RM. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis”, Seria „Științe sociale”, 2007, nr. 6, pp. 171-179*; PRODAN, S. Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 238 și 239 C. pen. RM. În: *Revista Națională de Drept, 2007, nr. 2, pp. 51-57*; PRODAN, S. Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare în conformitate cu legislația altor state. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis”, 2007, nr. 3, pp. 181-190*; PRODAN, S. Problemele tentativei și participației în contextul stabilirii răspunderii penale pentru infracțiunile legate de creditare. În: *Revista Națională de Drept, 2007, nr. 4, pp. 82-85*.

false”.¹² Autoarea observă că în cazul infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM „conținutul înșelăciunii este limitat la informații”.¹³ Într-adevăr, făptuitorul induce în eroare victima prin folosirea unor informații false, nu și prin alte modalități. Este remarcabilă propunerea *de lege ferenda* lansată de autoare concretizată în introducerea în dispoziția art.238 CP RM a formei pasive de exprimare a înșelăciunii. O parte din cercetările efectuate sunt focusate pe investigarea comparativă a infracțiunilor legate de creditare înscrise în legislațiile penale ale unor state. Sunt examinate aspecte privind pregătirea, tentativa și participația la faptele legate de creditare.

În anul 2009 este elaborat unul dintre comentariile la Codul penal sub redacția lui A.Barbăneagră¹⁴. Autorii ai segmentului din lucrare dedicat analizei infracțiunii prevăzute la art.238 CP RM sunt V.Berliba și R.Cojocar. Autorii realizează un studiu aprofundat în materia cercetată. Autorii stabilesc că infracțiunea specificată la art.238 CP RM posedă un obiect juridic nemijlocit de bază și un obiect juridic nemijlocit facultativ. Autorii optează pentru soluția concursului de infracțiuni (dintre infracțiunea prevăzută la art.332 CP RM sau, după caz, dintre infracțiunea specificată la art.361 CP RM și fapta penală înscrisă la art.238 CP RM) pentru ipoteza în care făptuitorul, până la prezentarea informației false victimei, falsifică documentele oficiale. Au dreptate V.Berliba și R.Cojocar¹⁵ când menționează că, dacă falsul privește o împrejurare care nu poate determina victima să acorde sau să nu acorde creditul, cele comise nu pot fi încadrate în baza art.238 CP RM.

Merită atenție deosebită articolele științifice elaborate în anul 2010 și 2011 de către V.Stati¹⁶. Sunt printre primele încercări doctrinare de a explica esența remanierilor legislative, operate în anul 2008, în textul art.238 CP RM, prin Legea RM pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.277 din 18.12.2008.¹⁷ În context, V.Stati precizează că în conjunctura legislativă actuală obiectul juridic special al acestor infracțiuni are caracter complex. Extrem de judicioase sunt argumentele prezentate de autor în planul stabilirii corelației între infracțiunea stipulată la art.238 CP RM și cea consfințită la art.361 CP RM.

¹² *Ibidem*, p.161.

¹³ *Ibidem*, p.164.

¹⁴ BARBĂNEAGRĂ, A. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. (Annotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale)*. Chișinău: Sarmis, 2009. 860 p. ISBN 978-9975-105-20-0

¹⁵ *Ibidem*, p. 498.

¹⁶ STATI, V. Infracțiunea de dobândire a creditului prin înșelăciune (art. 238 C. pen. RM): noi tendințe și abordări. Partea I. În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr. 12, pp. 2-10; STATI, V. Infracțiunea de dobândire a creditului prin înșelăciune (art.238 C.pen. RM): noi tendințe și abordări. Partea II. În: *Revista Națională de Drept*, 2011, nr.1, pp. 2-9.

¹⁷ *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 41-44.

Este de consemnat și materialul științific ce datează din anul 2014, al cărui autor este, și de această dată, *V.Stati*¹⁸. Autorul vine să critice inițiativa legiuitorului de a amenda textul art.238 CP RM cu ipoteza prezentării informației false asiguratorului în scopul obținerii despăgubirii sau indemnizației de asigurare prin înșelăciune. Aceste amendamente au fost operate în rezultatul adoptării Legii RM pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.180 din 25.07.2014¹⁹. Prin această lege a fost lărgit considerabil cercul potențialelor victime. În lista victimelor (alături de instituția financiară) a fost inclus și asiguratorul. Autorul nu este de acord cu remanierea legislativă operată, afirmând că „în realitatea obiectivă, ar fi cu neputință ca în această ipoteză [al prezentării unor informații false în vederea obținerii din contul asiguratorului a unei despăgubiri sau a unei indemnizații de asigurare prin înșelăciune] scopul urmărit să fie cel de folosință temporară”²⁰.

Același autor *V.Stati*, publică în anul 2015 un alt articol științific²¹. Este un material în care autorul, într-o manieră detaliată, supune analizei semnele și elementele componentelor de infracțiune înscrise la art.238 CP RM. Cercetarea prezintă interes, întrucât se înscrie în rândul primelor încercări de a supune investigației conținutul infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM din perspectiva remanierilor legislative realizate prin Legea RM nr.180/2014.

Minuțios este analizat obiectul infracțiunii. Autorul este adeptul poziției, precum că creditul, împrumutul, despăgubirea sau indemnizația de asigurare formează categoria bunurilor dobândite prin săvârșirea infracțiunii. Extrem de elaborat este examinată latura obiectivă a infracțiunii. Se susține că fapta prejudiciabilă este formată din două acțiuni ce se succed. Autorul notează că, în contextul infracțiunilor analizate, informația falsă apare în calitate de mijloc de săvârșire a infracțiunii. *V.Stati* concretizează că la art.238 CP RM sunt localizate norme speciale în raport cu normele de la art.196 CP RM.

Este de reținut materialul științific elaborat în anul 2015 de către autorii *S.Brînza și V.Stati*²². Autorii arată că latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM este formată din următoarele semne: fapta prejudiciabilă; urmarea prejudiciabilă; legătura de cauzalitate dintre faptă și urmarea prejudiciabilă, precum și mijlocul săvârșirii infracțiunii. Spre deosebire de alți autori, *S.Brînza și*

¹⁸ STATI, V. *Analiza unei erori admise la modificarea art.238 din Codul penal prin Legea nr.180 din 2014*. În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău: CEP USM, 2015, pp. 12-14.

¹⁹ *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 238-246.

²⁰ *Ibidem*, p. 14.

²¹ STATI, V. *Infracțiunile prevăzute la art. 238 și 239 CP RM în lumina amendamentelor operate în Codul penal la 25.07.2014*. În: *Revista Științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”*, 2015, nr. 3 (83), pp. 205-224.

²² BRÎNZA, S., STATI V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-470-3

V.Stati sunt de părere că informația falsă, furnizată victimei, constituie mijloc de săvârșire a infracțiunilor analizate, nu însă obiect material al acestor infracțiuni.

Autorii oferă soluție de calificare pentru ipoteza obținerii unor mijloace bănești, din contul victimei, în rezultatul folosirii unei înșelăciuni pasive. Mai exact, autorii recomandă, aplicarea în atare cazuri, a art.106 din Codul contravențional sau a art.196 CP RM. S.Brînza și V.Stati prezintă următoarea explicație referitoare la soluția de calificare propusă: „în cazul faptelor de cauzare de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere, conținutul înșelăciunii nu se reduce la forma activă a înșelăciunii”.²³

Un alt material științific care a fost supus cercetării îl formează articolul elaborat în anul 2018 de către autorii *S.Brînza și V.Stati*²⁴. Este un material în care autorii efectuează o analiză critică a unor cazuri din practica judiciară autohtonă. Studiul vizează problematica încadrării celor săvârșite atunci când făptuitorul (solicitant de credit sau de împrumut) folosește în procesul săvârșirii infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM documente oficiale false care acordă drepturi sau care eliberează de obligații. În acest sens, autorii examinează corectitudinea reținerii la calificare a regulilor concursului de infracțiuni sau a infracțiunii unice. Se arată că, în multe dintre spețele studiate, la calificare, alături de art.238 CP RM este reținut, eronat, art.361 CP RM. Autorii optează pentru soluția infracțiunii unice, sugerând că cele comise, în virtutea concurenței normelor, trebuie încadrate, în exclusivitate, conform art.238 CP RM.

În anul 2019 vede lumina zilei suportul de curs elaborat de către *V.Stati*²⁵. Autorul realizează o incursiune teoretico-practică extrem de minuțioasă în planul reliefării conținutului semnelor obiective și subiective a infracțiunilor specificate la art.238 CP RM. V.Stati susține ideea legislatorului de a include organizația financiară nebanară pe post de victimă a infracțiunilor specificate la art.238 CP RM. Autorul sugerează că aceste entități, în procesul creditării cetățenilor, sunt predispușe a fi înșelate. În context, V.Stati remarcă că „avantajul organizațiilor de creditare nebanară [...] constă în apropierea de consumatorii de servicii financiare, precum și în costul redus al serviciilor prestate”.²⁶

Analiza materialelor științifice publicate de către autorii autohtoni este încheiata cu teza de doctorat susținută în anul 2020 de către *N.N. Levandovskii*.²⁷

²³ *Ibidem*, p. 51.

²⁴ BRÎNZA, S., STATI, V. Corelația dintre infracțiunile prevăzute la art. 238 și 361 din Codul penal al Republicii Moldova: analiza practicii judiciare. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)* - Warsaw: Sp. z o. o. „iScience”, 2018, pp. 31-38.

²⁵ STATI, V. *Infracțiuni economice: note de curs. Ed. a 3-a, rev. și actualizată până la data de 1 mai 2019*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019. 600 p. ISBN 978-9975-146-73-9

²⁶ *Ibidem*, p. 86.

²⁷ ЛЕВАНДОВСКИЙ, Н.Н. *Криминалистическое расследование преступлений в сфере кредитования*: дис. на соиск. учен. степ. докт. право. Кишинэу, 2020. 222 с.

Este o lucrare axată pe aspecte procesuale și criminalistice în descoperirea infracțiunilor legate de creditare. Chiar și așa, unele aspecte din teză sunt relevante pentru cercetarea noastră. Este meritorie propunerea lui N.N. Levandovskii concretizată în amendarea textului art.238 CP RM. La concret, autorul recomandă legiuitorului moldav să i-a în calcul modelul legislativ bielorus și cel cazac în vederea incriminării formei pasive a înșelăciunii (*i.e.* a necomunicării către victimă a informației privitoare la apariția unor împrejurări ce ar putea determina încetarea creditării sau limitarea cuantumului creditului ce urmează a fi acordat).

În planul materialelor științifice publicate de către autorii străini este evidențiată teza de doctorat susținută în anul 2003 de către autoarea cazacă G.A. *Abdirova*²⁸. Autoarea susține că obiectul juridic principal al infracțiunilor în discuție îl formează „relațiile sociale din sfera activității de creditare, aferente băncilor și altor organizații de creditare”.²⁹ În același timp, menționează autoarea, obiectul juridic secundar al acestor infracțiuni îl constituie „interesele patrimoniale ale creditorilor”.³⁰ În altă privință, G.A. *Abdirova* susține că creditul obținut prin înșelăciune formează categoria obiectului material al infracțiunii.

Merită atenție și autoreferatul tezei de doctorat susținute în același an, 2005, de către autorul bielorus S.M. *Kazakevici*³¹. Este consemnabilă afirmația autorului: „În calitate de semn principal în diferențierea infracțiunilor de dobândire a creditului prin înșelăciune și escrocherie apare direcția de îndreptare a intenției: dacă făptuitorul, din start, urmărește scopul însușirii mijloacelor bănești obținute atunci, cele comise conțin semnele unei sustrageri”.³² În alt plan, S.M. *Kazakevici* susține că există o necorespondere între normele codului civil și norma ce reglementează răspunderea penală pentru dobândirea ilegală a creditului. Mai exact, în viziunea autorului, există o coliziune între normele civile ce reglementează capacitatea deplină de exercițiu a persoanei fizice și norma penală ce prevede limita minimă de antrenare a răspunderii pentru săvârșirea infracțiunii de dobândire ilegală a creditului. În consecință, autorul recomandă ca răspunderea pentru fapta de dobândire ilegală a creditului să survină începând cu vârsta de 18 ani.

²⁸ АБДИРОВА, Г.А. *Использование специальных экономических (бухгалтерских) знаний при расследовании преступлений, совершаемых в сфере банковской деятельности (по уголовно процессуальному законодательству Республики Казахстан)*: дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Челябинск, 2003. 200 с.

²⁹ *Ibidem*, сс. 33-34.

³⁰ *Ibidem*, с. 34.

³¹ КАЗАКЕВИЧ, С.М. *Уголовно-правовые и криминологические аспекты предупреждения выманивания кредита или дотаций*: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Минск, 2005. 21 с.

³² *Ibidem*, с. 11.

Un alt articol, editat în anul 2008, este cel elaborat de către autorul bielorus A.I. Kasianik³³. În acest articol autorul este focusat pe analiza semnelor laturii subiective a infracțiunii corespondente celor de la art.238 CP RM, prevăzute în legislația Republicii Belarus. A.I. Kasianik nu exclude ipoteza în care, la săvârșirea infracțiunilor examinate, făptuitorul să acționeze, inclusiv din neglijență în raport cu urmarea prejudiciabilă. În acest sens, autorul menționează următoarele: „Obținând un credit prin înșelăciune, solicitantul de credit consideră că îl va rambursa dar, această mizare, nu întotdeauna este corectă și, prin urmare, este produsă o daună. În caz de imprudență, făptuitorul prevede posibilitatea cauzării unor daune, dar în lipsa unor temeieri suficiente mizează pe faptul că nu vor surveni sau nu prevede posibilitatea cauzării unor daune, deși trebuia și putea să le prevadă”.³⁴ Referitor la scopul infracțiunii, A.I. Kasianik identifică un scop inițial și unul final, ambele fiind semne obligatorii.

Un alt material care a fost supus cercetării îl formează articolul științific publicat în anul 2013 de către autorul polonez K.Mucha³⁵. Este un articol în care autorul tratează infracțiunea de obținere prin înșelăciune a unui credit bancar, din perspectiva legislației Republicii Polone. În ceea ce privește obiectul ocrotirii penale K.Mucha susține că „prin obținerea de fonduri în urma prezentării unor informații false este pusă în pericol corectitudinea și fiabilitatea circulației economice, precum și echilibrul acesteia”.³⁶ Referitor la latura subiectivă a infracțiunii, autorul polonez menționează că în cazul infracțiunilor analizate „intenția este condiționată”³⁷, și anume: pentru a obține creditul. Altfel zis, intenția cu care acționează făptuitorul este calificată prin scop. Aceasta demonstrează că făptuitorul poate acționa doar cu intenție directă.

Din anul 2014 datează articolul științific elaborat de autorul ucrainean O.Krișevici.³⁸ În linii mari, studiul este axat pe disocierea escrocheriei (infracțiune contra patrimoniului) de infracțiunea corespondentă celor de la art.238 CP RM. O.Krișevici susține că în cazul escrocheriei făptuitorul urmărește un scop special, exprimat în intrarea gratuită a bunurilor străine în folosul său ori în folosul unor terțe persoane. Cu alte cuvinte, în cazul escrocheriei făptuitorul urmărește un scop de

³³ КАСЬЯНИК, А.И. Признаки субъективной стороны в составе выманивания кредита или дотаций. În: *Вестник Брэсцкага ўніверсітэта. Серыя гуманітарных і грамадскіх навук*, 2008, № (32), сс. 125-131. ISSN 1813-405x

³⁴ *Ibidem*, с. 128.

³⁵ MUCHA, K. Economic crime in the Polish legal system on the example of the crime of obtaining a bank credit by false pretenses. În: *Annales Universitatis Apulensis, Series Jurisprudentia*, vol. 16, 2013, No. 1, pp. 120-132.

³⁶ *Ibidem*, p. 126.

³⁷ *Ibidem*, p. 129.

³⁸ КРЫШЕВИЧ, О. Разграничение уголовной ответственности за мошенничество в кредитно-финансовой деятельности и мошенничество по законодательству Украины и России. În: *Jurnalul juridic național: teorie și practică*, 2014, № 5, сс. 53-60.

cupiditate. Autorul concluzionează că în cazul dobândirii prin înșelăciune a creditului „intenția făptuitorului nu este îndreptată spre sustragerea mijloacelor financiare obținute, în timp ce în cazul escrocheriei acestea intră în proprietatea făptuitorului”.³⁹ O.Krișevici concretizează că, dacă făptuitorul nu urmărește scopul rambursării creditului, cele comise constituie escrocherie.

Din anul 2019 datează articolul științific elaborat de către *E.N. Alioșina-Alekseeva*⁴⁰. În acest demers științific autoarea își propune realizarea unei disocieri multiaspectuale între infracțiunea de escrocherie săvârșită în sfera creditării și infracțiunea de dobândire a creditului prin înșelăciune. E.N. Alioșina-Alekseeva evidențiază următoarele împrejurări obiective apte să confirme prezența scopului de sustragere urmărit de către făptuitor în procesul obținerii mijloacelor creditare: „lipsa cu bună știință a capacității financiare reale a unei persoane de a-și îndeplini o obligație; lipsa licenței necesare pentru desfășurarea activității ce vizează îndeplinirea obligațiilor ce revin în temeiul unui acord; utilizarea unor documente statutare fictive sau a unor scrisori de garanție false; tănuirea informațiilor despre prezența datoriilor și a gajurilor pe bunuri; crearea de pseudo-întreprinderi false ce apar în postura de parte contractantă în cadrul unor înțelegeri”.⁴¹

Analizei a fost supus și articolul științific elaborat în anul 2020 de către autorii I.I. *Kartașov și N.E. Osipenko*⁴². Autorii scot în evidență multiple aspecte problematice ce vizează conținutul obiectiv al infracțiunilor săvârșite în sfera creditării. Prin prisma conținutului obiectiv al infracțiunii autorii încearcă să delimiteze infracțiunea de dobândire a creditului prin înșelăciune de escrocheria săvârșită în sfera creditării.

Cercetării științifice a fost supusă și teza de doctorat susținută în anul 2020 de către *N.A. Sultanova*⁴³. În teză sunt abordate infracțiunile săvârșite în sfera creditării, în conformitate cu modelul legislativ rus. În această categorie se înscriu și infracțiunile analogice celor de la art.238 CP RM. N.A. Sultanova relevă că, urmarea prejudiciabilă nu se află în legătură cauzală cu acțiunea de dobândire a creditului, ci cu neexecutarea obligației de restituire a creditului.

În planul studiului comparat efectuat autorul a constatat că în niciuna dintre legislațiile străine studiate fapta de dobândire a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune nu este incriminată alături de fapta de dobândire a

³⁹ *Ibidem*, c. 58.

⁴⁰ АЛЕШИНА-АЛЕКСЕЕВА, Е.Н. Отграничение мошенничества в сфере кредитования (ст. 159¹ УК РФ) от незаконного получения кредита (ст. 176 УК РФ). În: *Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России*, 2019, № 2 (82), сс. 124-130.

⁴¹ *Ibidem*, сс. 127-128.

⁴² КАРТАШОВ, И.И., ОСИПЕНКО, Н.Е. Спорные аспекты объективных признаков преступлений в сфере кредитных отношений. În: *Электронный научный журнал «Наука. Общество. Государство»*, 2020, № 2 (30), сс. 83-94.

⁴³ СУЛТАНОВА, Н.А. *Уголовно-правовое противодействие преступлениям в сфере кредитования*: дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Грозный, 2020. 204 с.

creditului sau a împrumutului prin înșelăciune. Legiuitorii străini (spre deosebire de cel moldav) nu includ și despăgubirea sau indemnizația de asigurare (alături de credit și împrumut) în postura de bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunii corespondente celei înscrise la art.238 CP RM. În legislațiile acestor state răspunderea pentru dobândirea despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune survine în baza normei ce incriminează escrocheria (înșelăciunea) sau escrocheria în sfera asigurărilor (înșelăciunea în sfera asigurărilor).

Au fost identificate mai multe poziții legislative privitoare la incriminarea faptelor penale corespondente celor de la art.238 CP RM, înscrise în legislația altor state, inclusiv din perspectiva existenței sau a lipsei unor norme speciale care să incrimineze escrocheria (înșelăciunea) în sfera asigurărilor sau escrocheria (înșelăciunea) în sfera creditării. În unele legislații sunt întâlnite norme asemănătoare cu cele consemnate la art.238 CP RM, care prevăd răspunderea pentru dobândirea creditului sau împrumutului prin înșelăciune (e.g. legislația Lituanei, Letoniei, Ucrainei, Azerbaidjanului, Georgiei, Kazahstanului, Turkmenistanului, Sloveniei, Macedoniei de Nord, Bulgariei, Poloniei). În alte legiuiiri nu se regăsesc norme similare cu cele consemnate la art.238 CP RM (e.g. legislația Armeniei, Belgiei, Franței, Ungariei, Spaniei, Elveției, Danemarcei).

În unele legislații sunt consacrate norme ce incriminează sustragerea prin înșelăciune a mijloacelor financiare acordate cu titlu de credit (*alias* – escrocheria în sfera creditării). În această categorie se înscriu: legislația Ciprului, Muntenegrului, Italiei, Turciei, Slovaciei, Albaniei, Germaniei, Cehiei etc. În alte legislații, sunt consemnate norme ce prevăd răspunderea pentru escrocheria (înșelăciunea) în sfera asigurărilor (e.g. legislația Sloveniei, Bulgariei, Macedoniei de Nord, Serbiei, Slovaciei, Cehiei, Albaniei, României, Portugaliei, Olandei, Greciei, Finlandei, Suediei, Estoniei, Croației, Austriei).

În legislația unor state (e.g. în legislația Sloveniei, Poloniei, Republicii Belarus, Kazahstanului) fapta prejudiciabilă se poate concretiza nu doar în formă activă (*i.e.* în prezentarea unor informații false sau incomplete), dar poate lua și o formă pasivă (*i.e.* în tănuirea unor informații). Legiuitorii străini au poziții diferite față de structura laturii obiective a infracțiunilor examinate. Unii includ urmarea prejudiciabilă în construcția laturii obiective (e.g. legiuitorul leton, bielorus, rus, georgian, azer sau cazac), în timp ce alții nu includ urmarea prejudiciabilă în categoria semnelor obligatorii (e.g. legiuitorul sloven, polonez, ucrainean sau lituanian).

În Capitolul 2 „*Analiza juridico-penală a infracțiunilor reunite sub denumirea de dobândire a creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune*” – au fost investigate elementele obiective și subiective ale infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. La concret a fost analizat obiectul infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM (obiectul juridic și victima infracțiunii). A fost identificată natura juridică a creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare sau a sumei majorate a acestora ori a creditului sau a împrumutului obținut în condiții avantajoase. Au fost caracterizate semnele

laturii obiective (fapta prejudiciabilă, urmarea prejudiciabilă și legătura de cauzalitate dintre faptă și urmarea prejudiciabilă, precum și mijlocul de săvârșire a infracțiunii (informația falsă)). Au fost etalate particularitățile persoanei fizice și a persoanei juridice – subiecți ai infracțiunilor consemnate la art.238 CP RM. A fost stabilit coraportul între răspunderea penală a persoanei fizice și a persoanei juridice pentru săvârșirea infracțiunilor stipulate la art.238 CP RM. Au fost examinate semnele laturii subiective a infracțiunilor înscrise la art.238 CP RM (vinovăția, scopul și motivul infracțiunii). Tot în acest compartiment din lucrare a fost stabilit coraportul între infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM și unele fapte penale asemănătoare (escrocheria, cauzarea de daune materiale prin înșelăciune și abuz de încredere, falsul în acte publice etc.).

Au fost făcute mai multe constatări în procesul aplicării materialelor și a metodelor necesare în contextul analizei de drept penal a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM

De exemplu, a fost stabilit că prin incriminările consemnate la art.238 CP RM sunt apărute, în principal, acele relații sociale care, în mod organic, derivă din relațiile sociale cu privire la economia națională. Doar în partea ce privește dobândirea prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare obiectul protecției penale ar trebui să derive din conținutul obiectului juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului. Întrucât obiectul protecției penale este opus faptei infracționale, este necesar ca la determinarea obiectului juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM să se punteze pe ordinea legală de obținere a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare. Nu relațiile sociale cu privire la patrimoniul victimei, ci relațiile sociale cu privire la *posesia* mijloacelor financiare reprezentând un credit, un împrumut, o despăgubire sau o indemnizație de asigurare, formează conținutul obiectului juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM.

Relațiile sociale protejate prin incriminările înscrise la art.238 CP RM nu sunt încorporate în careva entități materiale. În cazul acestor infracțiuni, lezarea obiectului protecției penale se face prin intermediul influențării victimei infracțiunii.

Actualmente, înțelesul noțiunii „instituție financiară”, inserat atât în textul legii penale, cât și în textul altor acte normative, este desprins din noțiunea „bancă”, definită în Legea RM nr.202/2017. În cazul obținerii prin înșelăciune a unui credit din contul unei sucursale a unei bănci în postura de victimă a infracțiunii va evolua banca, nu însă sucursala băncii.

În cazul infracțiunilor analizate, este imperios ca în postura de organizații financiare nebankare să apară doar acele entități care pot desfășura activități de acordare de credite sau de împrumuturi. Desfășurarea activităților de creditare nu plasează societățile de plată și societățile emitente de monedă electronică în categoria participanților la piața financiară nebankară. Respectiv entități apar în postura de participanți la piața financiară nebankară atunci când desfășoară alte activități (altele decât cele de creditare). În planul aplicării prevederilor art.238 CP

RM interesează activitatea de acordare de împrumuturi, pe care o poate practica asociația de economii și împrumut, nu și celelalte activități (inclusiv cele aferente activității de acordare de împrumuturi).

Simpla prezentare a unei informații false, neurmată de obținerea frauduloasă a mijloacelor bănești solicitate va constitui tentativă la una dintre infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM (în cazul în care făptuitorul a urmărit scopul obținerii unui credit, a unui împrumut etc.). Acțiunea inițială din conținutul faptei prejudiciabile conferă fizionomie aparte infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Acțiunea inițială determină corelația între aceste infracțiuni și alte fapte penale conexe, inclusiv concurente (e.g. infracțiunile de escrocherie (art.190 CP RM) sau cele de cauzare de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere (art.196 CP RM)).

Creditul (acordat de către bănci) poate fi obținut la casă (în numerar) sau prin transferul sumei de bani (la contul curent sau la contul de card al solicitantului de credit, deschis la aceeași bancă sau la o bancă diferită). Nu este exclus ca suma creditului să fie transferată în contul creditorilor solicitantului de credit (e.g. în cazul refinanțării). Atunci când suma creditului este transferată pe contul bancar al solicitantului de credit se va considera moment al obținerii creditului transferul propriu-zis al banilor pe contul bancar al solicitantului de credit, nu însă retragerea efectivă a banilor de pe acest cont bancar. Moment al obținerii creditului ar putea fi considerat și momentul efectuării de către bancă sau de către organizația de creditare nebanară a transferului sumei creditului pe contul curent al vânzătorului/prestatorului de servicii (în cazul în care solicitantul de credit folosește mijloacele bănești creditate în contul achitării prețului pentru bunurile cumpărate sau serviciile prestate).

Inacțiunea de nerambursare a creditului/împrumutului obținut nu intră în structura laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Fapta socialmente periculoasă compusă din (i) acțiunea prejudiciabilă sub forma prezentării informației și (ii) acțiunea prejudiciabilă exprimată în obținerea efectivă a mijloacelor bănești constituie *cauza*. Urmarea prejudiciabilă sub forma (i) daunelor în mărime de cel puțin 500 unități convenționale (în cazul infracțiunii specificate la alin.(1) art.238 CP RM) sau sub forma (ii) daunelor în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii de la alin.(2) art.238 CP RM) reprezintă *efectul*.

Nu este justificată, oportună și nici nu răspunde principiului *ultima ratio*, interdicerea, pe cale penală, a simplei fapte de prezentare a informațiilor false în vederea obținerii unui credit sau a unui împrumut.

În cazul infracțiunilor consemnate la art.238 CP RM, documentația de credit/de împrumut/de asigurare (formă de exprimare a informației false) coexistă alături de fapta prejudiciabilă, motiv pentru care respectiva documentație apare în postura de mijloc de săvârșire a infracțiunii. În cazul faptelor penale, prevăzute la art.238 CP RM, informația falsă, folosită de făptuitor la săvârșirea infracțiunii, poate avea natură materială sau nematerială. În postura de mijloc de săvârșire a infracțiunii ar

putea să apară orice informație importantă pentru aprobarea și acordarea creditului sau a împrumutului, indiferent de tipul informației.

Persoanele ce au atins vârsta de 16 ani, deși *de jure*, sunt apți de răspundere penală, *de facto*, aceștia nu sunt trași la răspundere, întrucât nu pot încheia contracte de credit sau de împrumut. Vârsta minimă a răspunderii penale pentru săvârșirea infracțiunilor examinate, la modul practic, este stabilită de către entitățile pasibile să acorde credite/împrumuturi, *i.e.* de către victima acestor infracțiuni.

Pentru a fi complice la una dintre infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM persoana cu competențe în acordarea creditului/împrumutului trebuie să realizeze acțiuni de altă natură, decât a celor stipulate la art.239 CP RM. În condițiile în care mărimea daunei cauzate victimei trebuie să fie egală cu suma mijloacelor bănești acordate cu titlu de credit sau de împrumut, făptuitorul nu poate decât să dorească survenirea urmării prejudiciabile.

Scopul obținerii unei despăgubiri sau a unei indemnizații de asigurare ori scopul obținerii acestora în sumă majorată nu este compatibil cu natura juridică a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. În cazul infracțiunilor analizate atestăm o excepție de la regula încadrării faptelor penale în ipoteza realizării scopului infracțional. Așadar, realizarea scopului primar este necesară. *Per a contrario*, nerealizarea scopului primar poate fi calificată ca tentativă la una dintre infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM. Scopul primar evoluează în postura de finalitate urmărită prin săvârșirea acțiunii inițiale, *i.e.* prin prezentarea unor informații false. Iar, atingerea scopului primar marchează momentul săvârșirii acțiunii finale din conținutul faptei prejudiciabile, concretizare în obținerea efectivă a mijloacelor bănești. Tot atunci este cauzată urmarea prejudiciabilă în dauna victimei.

În practica judiciară, nu se prea face distincție între cele trei finalități primare pasibile de urmărit de către făptuitor, în cazul săvârșirii infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM.

Scopul nerestituirii către victimă a mijloacelor bănești obținute cu titlu de credit sau cu titlu de împrumut nu este compatibil cu esența infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. *De jure*, și *de facto*, victimă a infracțiunii de escrocherie poate fi asigurătorul. În același timp, în cazul infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, asigurătorul, doar *de jure* poate să apară în postură de victimă. *De facto*, asigurătorul nu poate fi victimă a celor din urmă infracțiuni.

În caz de săvârșire a unei escrocherii în sfera creditării va răspunde penal doar persoana fizică, nu și persoana juridică, în pofida faptului că persoana juridică poate fi solicitant/beneficiar al creditului sau al împrumutului. În cazul escrocheriei (comparativ cu infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM), instituția financiară, organizația financiară nebanară, asociația de economii și împrumut, precum și asigurătorul este privat(ă) de posibilitatea de a-și exercita atribuțiile dreptului de proprietate în raport cu mijloacele bănești acordate făptuitorului.

În vederea aplicării art.238 CP RM nu prezintă relevanță dacă făptuitorul nu a restituit în termen suma mijloacelor bănești obținute. De asemenea, nu contează

nici dacă făptuitorul a restituit integral sau parțial suma mijloacelor bănești obținute. Mai mult, nu interesează nici dacă făptuitorul, în genere, a restituit ceva din suma creditului sau a împrumutului obținut. Important ca în toate aceste ipoteze făptuitorul să fi urmărit scopul folosinței temporare a mijloacelor bănești obținute, cu ulterioara lor rambursare către creditor. Cele comise trebuie calificate în baza art.238 CP RM, ci nu în baza art.190 CP RM atunci când intenția de a nu rambursa creditul/împrumutul apare ulterior momentului obținerii mijloacelor bănești.

În Capitolul 3 „Rezultatele obținute în urma cercetării infracțiunilor reunite sub denumirea de dobândire a creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune” – au fost etalate contribuțiile autorului. Acestea au fost desprinse în urma cercetării efectuate, având drept bază materialele și metodele folosite în cadrul compartimentului doi din lucrare. Rezultatele obținute reprezintă o sinteză cantitativă și calitativă a investigației realizate în compartimentul anterior din lucrare, prin folosirea materialelor și metodelor corespunzătoare. Rezultatele obținute vizează: obiectul infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM; latura obiectivă a infracțiunilor consemnate la art.238 CP RM; elementele subiective ale infracțiunilor în discuție, precum și coraportul între infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM și unele fapte penale asemănătoare.

În planul obiectului infracțiunii au fost trasate următoarele rezultate: 1) este greșită localizarea, în textul părții speciale a Codului penal, a faptei de dobândire prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare din contul asigurătorului; 2) în marea majoritate a legislațiilor statelor străine fapta de dobândire prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare din contul asigurătorului este amplasată (i) în cadrul capitolului părții speciale a Codului penal dedicat protecției patrimoniului și (ii) alături de infracțiunea de escrocherie; 3) *de lege lata*, infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM posedă același obiect juridic generic și atunci când acestea se exprimă în obținerea, din contul asigurătorului, a unei despăgubiri sau a unei indemnizații de asigurare prin înșelăciune. *De lege ferenda*, dobândirea despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune trebuie să formeze conținutul unei norme distincte, și reamplasată în conținutul Capitolului VI „Infracțiuni contra patrimoniului” din partea specială a Codului penal (alături de infracțiunile de escrocherie); 4) obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM este raportat la fapta prejudiciabilă, în timp ce obiectul juridic secundar este raportat la urmarea prejudiciabilă; 5) la identificarea conținutului obiectului juridic principal al infracțiunilor consemnate la art.238 CP RM trebuie să se țină cont (i) de calitatea victimei acestor fapte penale și, implicit, (ii) de sfera lor de activitate; 6) în sensul infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM creditul cuprinde și alte manifestări decât angajamentul creditorului de a acorda debitorului bani cu împrumut, așa ca, de exemplu, angajamentul creditorului de a achiziționa o creanță sau de a efectua o plată (e.g. ipoteza refinanțărilor realizate de către bănci sau de către organizațiile de creditare nebanară); 7) victimă a infracțiunilor consemnate la art.238 CP RM poate fi sucursala unei bănci străine (licen-

țiată de către BNM, în modul corespunzător), dar nu și banca străină propriu-zisă; 8) victimă a infracțiunilor stipulate la art.238 CP RM poate fi nu doar asociația de economii și împrumut, ci și asociația națională centrală a asociațiilor de economii și împrumut; 9) în fapt, asigurătorul (societatea de asigurare) nu poate fi victimă a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Asigurătorul poate fi victimă a infracțiunii de escrocherie. În drept însă, legiuitorul a admis o posibilitate inexistentă atunci când a atribuit asigurătorul în categoria victimelor infracțiunilor specificate la art.238 CP RM.

Privitor la latura obiectivă a infracțiunii au fost stabilite următoarele rezultate: 1) elementul material al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM se caracterizează prin realizarea sa în formă etapizată; 2) între acțiunea de prezentare a informației false și acțiunea de dobândire ilegală a creditului sau a împrumutului trebuie să existe o legătură cauzală. Săvârșirea acțiunii inițiale contribuie (facilitează) făptuitorul să comită acțiunea finală, concretizată în obținerea creditului sau a împrumutului (*i.e.* realizarea acțiunii inițiale constituie premisă în realizarea acțiunii finale); 3) în planul calificării celor comise în conformitate cu prevederile art.238 CP RM interesează momentul obținerii efective a mijloacelor bănești, nu însă momentul încheierii contractului de credit sau de împrumut; 4) acțiunea finală a faptei prejudiciabile concretizată în obținerea efectivă a sumei creditului sau a sumei împrumutului nu este prevăzută explicit, ci rezultă din esența inserării urmării prejudiciabile pe post de semn obligatoriu; 5) urmarea prejudiciabilă a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM este redată printr-o variabilă cantitativă și una calitativă; 6) urmarea prejudiciabilă trebuie considerată a fi cauzată în momentul acordării creditului sau a împrumutului, nu însă în momentul nerambursării integrale sau parțiale a sumei creditului/împrumutului acordat; 7) nerambursarea parțială sau integrală a creditului/împrumutului, precum și rambursarea totală a creditului/împrumutului (dar înafara limitelor temporale stabilite de graficul de rambursare) nu ar trebui să conteze la încadrarea juridică a celor săvârșite, ci la individualizarea pedepsei; 8) în cazul infracțiunilor consemnate la art.238 CP RM atestăm o dublă legătură cauzală (una ordinară și alta – neordinară (atipică)); 9) conduita pasivă a făptuitorului concretizată în nerambursarea sumei creditului sau a sumei împrumutului nu poate apărea în conținutul lanțului causal inerent infracțiunilor consemnate la art.238 CP RM; 10) în sensul art.238 CP RM informația falsă poate face conținutul unei fotografii, a unui desen, a unui plan, a unei înregistrări sonore etc.

În contextul elementelor subiective ale infracțiunilor specificate la art.238 CP RM merită atenție următoarele rezultate: 1) nu excludem ipoteza în care infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM să fie comise de către persoane cu vârsta cuprinsă între 16 și 18 ani (*e.g.* atunci când creditul este acordat unei persoane emancipate (evident, dacă politica băncii sau a organizației de creditare nebanară permite acest lucru) sau atunci când persoana cu o asemenea vârstă săvârșește infracțiunea în calitate de participant secundar (*e.g.* contribuie la săvârșirea infrac-

țiunii în calitate de complice)); 2) cele comise nu pot fi încadrate în baza art.238 CP RM atunci când solicitantul de credit sau de împrumut consideră eronat că informația furnizată victimei este adevărată sau atunci când bănuiește (presupune), dar nu cunoaște cu certitudine, că această informație este falsă; 3) infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM posedă un scop inițial (primar) și un scop final. Scopul final reiese, în special, din interpretarea sistemică a dispoziției normelor de la art.238 CP RM în raport cu dispoziția normelor înscrise la art.190 și la art.196 CP RM; 4) scopul primar este aferent acțiunii inițiale din conținutul faptei prejudiciabile (făptuitorul tinde spre realizarea scopului atunci când prezintă informații false); 5) scopul final al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM constă în (i) folosința temporară a mijloacelor bănești reprezentând suma creditului sau a împrumutului obținut și, pe cale de consecință, în (ii) rambursarea acestora; 6) caracterul non-rambursabil al mijloacelor bănești obținute face diferența între despăgubire/indemnizație de asigurare și credit/împrumut; 7) caracterul non-rambursabil al mijloacelor bănești obținute denotă că, în cazul dobândirii unei despăgubiri sau a unei indemnizații de asigurare prin înșelăciune, făptuitorul urmărește scopul de sustragere.

În planul coraportului între infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM și unele fapte penale asemănătoare au fost notate următoarele rezultate: 1) în cazul infracțiunilor de escrocherie, inclusiv a celor săvârșite în sfera creditară, făptuitorul urmărește scopul de cupiditate, *i.e.* de a intra în stăpânirea definitivă a bunurilor/mijloacelor bănești obținute. Corespunzător, spre deosebire de infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM făptuitorul nu intenționează să ramburseze mijloacele bănești obținute. În opoziție, în cazul infracțiunilor consemnate la art.238 CP RM făptuitorul urmărește scopul folosinței temporare a mijloacelor bănești obținute. Subsecvent, în acest din urmă caz făptuitorul intenționează să restituie mijloacele bănești obținute cu titlu de credit sau de împrumut; 2) în prezența unor dubii privind scopul folosinței temporare sau scopul de sustragere urmărit de către făptuitor la obținerea prin înșelăciune a mijloacelor bănești, cele săvârșite trebuie încadrate în conformitate cu prevederile art.238 CP RM; 3) nu e exclus ca, inițial, făptuitorul să urmărească scopul folosinței temporare a mijloacelor bănești, ca ulterior să urmărească scopul de sustragere, caz în care, la încadrare se va reține art.190 CP RM (cu condiția ca modificarea să afecteze intenția inițială până în momentul consumării acesteia, nu și după consumarea ei); 4) infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM nu formează cazuri speciale (particulare) ale infracțiunii de escrocherie, prevăzute la art.190 CP RM; 5) între normele de la art.190 CP RM și cele de la art.238 CP RM lipsește un raport de concurență de tipul: normă generală – normă specială; 6) în cazul infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM caracterul special al cauzării de daune materiale prin înșelăciune (în sensul infracțiunilor înscrise la art.196 CP RM) rezidă în: a) sfera specială în care este săvârșită fapta infracțională; b) calitatea specială a victimei infracțiunii, precum și a bunurilor obținute în rezultatul săvârșirii infracțiunii; c) forma de exprimare a

înșelăciunii, precum și conținutul său; d) calitatea specială a mijlocului de săvârșire a infracțiunii; 7) infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM sunt dissociate de infracțiunile consemnate la art.240 CP RM, *inter alia*, din perspectiva sursei mijloacelor bănești obținute cu titlu de credit sau de împrumut; 8) numai art.238 CP RM trebuie aplicat atunci când două sau mai multe persoane cooperează la săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, una dintre care confecționează documentul oficial fals, iar alta prezintă respectivul document instituției financiare, organizației financiare nebankare sau asociației de economii și împrumut în vederea obținerii unui credit sau a unui împrumut; 9) între normele înscrise la art.238 și 361 CP RM se atestă un dublu raport de concurență: a) normă generală *versus* normă specială; b) normă-parte *versus* normă-întreg.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În urma cercetării teoretico-practice și normative realizate am obținut următoarele rezultate: 1) au fost identificate și examinate opiniile doctrinare expuse cu prilejul analizei faptelor de dobândire prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare; 2) a fost realizat un studiu comparat aprofundat al reglementărilor normative străine în sfera ce vizează răspunderea pentru dobândirea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare; 3) au fost caracterizate multispectual și temeinic elementele componentelor de infracțiune înscrise la art.238 CP RM; 4) a fost etalat traseul evolutiv al cadrului incriminator consemnat la art.238 CP RM; 5) au fost delimitate infracțiunile specificate la art.238 CP RM de unele fapte conexe, precum și a fost stabilită corelația între normele ce cuprind aceste fapte; 6) a fost efectuat un studiu empiric-jurisprudențial privitor la aplicarea practică a art.238 CP RM; 7) au fost depistate dificultățile de înțelegere a conținutului normelor înscrise la art.238 CP RM și de transpunere a acestora în practică; 8) au fost determinate *in concreto* deficiențele ce marchează conținutul normativ al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, inclusiv golurile legislative; 9) au fost înaintate propuneri *de lege ferenda* pasibile (i) să înlăture carențele de înțelegere și aplicare a normelor de la art.238 CP RM, și să (ii) acopere golurile legislative depistate.

Problema științifică importantă, soluționată în urma obținerii rezultatelor descrise, rezidă în elaborarea unui cadru conceptual complex și comprehensiv cu privire la conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, fapt ce a contribuit la identificarea unor neajunsuri pe care le cuprinde articolul indicat și, în consecință, a unor dificultăți de transpunere în practică a acestui articol, ceea ce, în rezultat, a permis să formulăm recomandări *de lege ferenda* apte să conducă la perfecționarea textului incriminator cercetat și la buna sa aplicare.

I. Concluzii:

Problema științifică importantă a fost demonstrată prin concluziile formulate, ținând cont de ipotezele de cercetare, după cum urmează:

1. Nu pot fi victime a infracțiunilor specificate la art.238 CP RM acele entități care pot să acorde credite și/sau împrumuturi (altele decât băncile sau asociațiile de economii și împrumut), dar care nu sunt organizații financiare nebankare. Identificăm entități care pot să acorde credite, dar care nu sunt incluse în categoria victimelor infracțiunilor analizate. În această categorie se înscriu: casele de amanet (lombardurile); prestatorii de servicii de plată (societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică). Casele de amanet (lombardurile) sunt instituții creditare. Lombardurile nu sunt organizații financiare nebankare. Acestea nu intră în categoria participanților profesioniști la piața financiară nebankară. CNPF nu este organul ce autorizează, reglementează și supraveghează activitatea lombardurilor. De asemenea, CNPF nu ține registrul acestor entități. La fel, nici prestatorii de servicii de plată (societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică) nu intră în categoria victimelor infracțiunilor analizate. Societățile de plată și societățile emitente de monedă electronică nu sunt instituții financiare. Acestea însă, pot fi organizații financiare nebankare. Totuși, precizăm că societățile de plată și societățile emitente de monedă electronică nu pot evolua în postura de organizații financiare nebankare atunci când desfășoară activități de creditare. Acești prestatori de servicii de plată pot apărea în postură de organizații financiare nebankare doar atunci când îndeplinesc alte activități. De exemplu, societățile de plată vor evolua în această postură atunci când vor presta servicii operaționale și conexe serviciilor de plată, așa ca: operațiuni de schimb valutar, de custodie etc. (*a se vedea: Capitulul 3, Subcapitulul 3.1.*)

2. Nerambursarea parțială sau integrală a creditului/împrumutului, precum și rambursarea totală a creditului/împrumutului (dar înafara limitelor temporale stabilite de graficul de rambursare) nu trebuie să conteze la încadrarea juridică a celor săvârșite în tiparul art.238 CP RM. Conținutul urmării prejudiciabile a infracțiunilor analizate trebuie raportat, exclusiv la suma creditului sau a împrumutului efectiv obținut ori la suma majorată a creditului sau a împrumutului obținut ori la suma creditului sau a împrumutului obținut în condiții avantajoase. Deci, urmarea prejudiciabilă trebuie considerată a fi cauzată în momentul acordării creditului sau a împrumutului, nu însă în momentul nerambursării integrale sau parțiale a sumei creditului/împrumutului acordat. Victima este prejudiciată în momentul în care transmite suma creditului/împrumutului fiind înșelată prin prezentarea de către făptuitor a unor informații false importante pentru acordarea creditului/împrumutului. Tocmai această sumă, transmisă în rezultatul înșelăciunii uzitate de făptuitor, trebuie catalogată drept urmare prejudiciabilă. Or, în alte condiții, presupunând prezentarea unor informații autentice, banca de exemplu, ar fi refuzat să acorde creditul solicitat. De asemenea, în acest moment se și atestă lezarea, în plan secundar, a relațiilor sociale cu privire la posesia, de către victimă, a mijloacelor financiare reprezentând un credit, un împrumut o despăgubire sau o indemnizație de asigurare. Este adevărat că, în cele mai dese cazuri, falsul informației prezentate este depistat atunci când solicitantul de credit nu

achită la timp ratele creditului. Totuși, acest fapt nu denotă că, art.238 CP RM nu trebuie aplicat din momentul obținerii efective a sumei creditului sau a sumei împrumutului. Subsecvent, acest fapt nu înseamnă că art.238 CP RM este inaplicabil atunci când solicitantul de credit achită la timp și integral ratele de credit. Or, conduita făptuitorului *a priori* este de natură infracțională. Obținerea mijloacelor financiare a fost posibilă în rezultatul prezentării unor informații false, *i.e.* în rezultatul unei conduite frauduloase.

Dacă am admite că urmarea prejudiciabilă este formată din suma creditului/împrumutului neachitat (integral sau parțial), inclusiv din alte plăți datorate creditorului (de exemplu, dobânzi contractuale, penalități etc.) atunci, ar rezulta că cauzarea urmării prejudiciabile ține de un eveniment viitor și incert. Ar mai reieși că, în atare ipoteză, până la survenirea urmării prejudiciabile, care este distanțată enorm de mult de momentul săvârșirii faptei prejudiciabile, făptuitorul s-ar afla la etapa actelor executorii. E inadmisibil ca momentul consumării unei infracțiuni să survină în asemenea circumstanțe (dependente de evenimente viitoare și nesigure). Și tot așa, e cu neputință ca făptuitorul să se afle la etapa actelor executorii pe parcursul unei perioade de timp incerte (*a se vedea: Capitolul 3, Subcapitolul 3.2.*)

3. Conduita solicitantului de credit/împrumut trebuie deosebită de conduita beneficiarului efectiv al creditului/împrumutului obținut. În unele cazuri, conduita acestora se înscrie în limitele unei participații penale, în timp ce în alte cazuri – se situează înafara acestei instituții. Dacă solicitantul de credit cunoaște că documentele prezentate victimei sunt false, se atestă o participație penală. În acest caz, acțiunile solicitantului de credit urmează a fi încadrate în baza art.238 CP RM (ca autorat la infracțiune). Acțiunile beneficiarului efectiv al mijloacelor bănești obținute trebuie încadrate în tiparul art.238 CP RM, cu trimitere la alin.(3)-(5) art.42 CP RM (în funcție de rolul juridic îndeplinit). Conduita beneficiarului mijloacelor bănești, obținute cu titlu de credit sau cu titlu de împrumut, depășește limitele laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Beneficiarul efectiv al mijloacelor bănești nu execută latura obiectivă a infracțiunilor analizate (nici măcar parțial). Deci, nu poate fi autor. Solicitantul de credit/împrumut este cel ce prezintă informații false, și tot solicitantul de credit/împrumut este cel ce obține suma creditului/împrumutului. Deci, solicitantul de credit/împrumut este cel ce execută latura obiectivă a infracțiunii. În consecință, solicitantul de credit/împrumut este autor al infracțiunii. În același timp, beneficiarul efectiv al mijloacelor bănești îndeplinește un rol secundar (auxiliar) la infracțiunea comisă. În concluzie, ipoteza obținerii mijlocite a unui credit/împrumut, prin intermediul unui solicitant de credit/împrumut ce acționează *în lipsa vinovăției* (*e.g.* este indus în eroare) trebuie deosebită de ipoteza obținerii mijlocite a creditului/împrumutului, prin intermediul unui solicitant de credit/împrumut ce acționează *cu vinovăție*. În prima situație, cele comise nu formează o participație penală. În acest caz, beneficiarul mijloacelor bănești obținute este subiect mediat al infracțiunii. Solicitantul de credit/împrumut nu va răs-punde în baza art.238 CP

RM, întrucât a acționat fără vinovăție (nu știa că informația prezentată victimei este falsă). În cea de-a doua situație, cele săvârșite reprezintă o participare penală. Solicitantul de credit/împrumut îndeplinește rolul de autor al infracțiunii, în timp ce beneficiarul mijloacelor bănești – rolul de organizator, instigator sau complice. (*a se vedea: Capitolul 3, Subcapitolul 3.3.*)

4. Caracterul non-rambursabil al mijloacelor bănești obținute face ca, în cazul dobândirii prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare, făptuitorul să nu poată urmări scopul folosinței lor temporare. Băncile, organizațiile de creditare nebankare și asociațiile de economii și împrumut își desfășoară activitatea, între altele, în baza principiului rambursării mijloacelor bănești obținute de către debitori. Regula rambursării (restituirii) mijloacelor bănești obținute nu caracterizează și relațiile de asigurare. Despăgubirea și indemnizația de asigurare nu este dată solicitantului acesteia pentru a fi folosită temporar, și ulterior rambursată asigurătorului. În consecință, caracterul non-rambursabil al mijloacelor bănești obținute face diferența între despăgubire/indemnizație de asigurare și credit/împrumut. Caracterul non-rambursabil al mijloacelor bănești obținute denotă că, în cazul dobândirii unei despăgubiri sau a unei indemnizații de asigurare prin înșelăciune, făptuitorul urmărește scopul de sustragere. Drept urmare, asigurătorul (societatea de asigurare) nu poate fi victimă a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. În schimb, asigurătorul (societatea de asigurare) poate evolua în postura de victimă a infracțiunilor de escrocherie. Astfel, fapta de dobândire a unei despăgubiri sau a unei indemnizații de asigurare prin înșelăciune nu concordă cu esența juridică a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Această ipoteză nu se pretează cu esența acestor infracțiuni care, implică, necesarmente, scopul folosinței temporare a mijloacelor bănești obținute. Respectiv, reglementând această faptă, legiuitorul a admis o ipoteză imposibilă de aplicare a art.238 CP RM. E de neînchipuit ca dispoziția uneia și aceleiași norme să cuprindă fapte opuse din perspectiva scopului infracțional urmărit de către făptuitor. (*a se vedea: Capitolul 3, Subcapitolul 3.3. și 3.4.*)

Descrierea contribuțiilor personale cu sublinierea semnificației teoretice și a valorii practice a acesteia. *Contribuțiile personale* se exprimă în cercetarea complexă, din perspectivă teoretică, practică și normativă, a elementelor componentelor de infracțiune înscrise la art.238 CP RM. Lucrarea este în consonanță cu textul incriminator actual, precum și în unison cu cadrul extrapenal de ultimă oră. Nu în ultimul rând, lucrarea conține o abordare, de pe noi poziții, a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM.

La contribuții personale pot fi atribuite: analiza detaliată a cadrului normativ extrapenal (de referință pentru normele de art.238 CP RM); clarificarea dilemei privind conținutul urmării prejudiciabile a infracțiunilor investigate; disocierea infracțiunilor consemnate la art.238 CP RM de unele fapte penale similare; identificarea bunelor practici privitoare la incriminarea faptei de dobândire prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare; stabilirea carențelor ce

marchează textul art.238 CP RM; lansarea propunerilor legislative apte să contribuie la eliminarea neajunsurilor depistate etc.

Baza legală și empirică a cercetării este constituită din: a) textul art.238 CP RM; b) legile de modificare și completare a textului art.238 CP RM; c) normele generale ale Codului penal aferente încadrării infracțiunilor analizate (e.g. art.26, 27, 42 CP RM); d) alte norme incriminatorii, consfințite în Partea Specială a Codului penal, ce cuprind infracțiuni supuse unei analize comparative, raportat la faptele penale prevăzute la art.238 CP RM (e.g. art.190, 196, 240, 332, 361 CP RM); e) textul actelor normative de referință (cu caracter extrapenal) pentru cadrul incriminator consfințit la art.238 CP RM; f) practica judiciară privitoare la încadrarea infracțiunilor de dobândire prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare; g) reglementările penale din legislațiile unor state ce conțin norme similare celor de la art.238 CP RM.

Baza științifică a lucrării este formată din materialele științifice publicate, atât de către autorii autohtoni, cât și de către cei străini.

Semnificația teoretică a tezei constă în: a) abordarea temeinică (în unele cazuri, de pe noi poziții) a elementelor constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM; b) prezentarea unui suport teoretic solid, necesar pentru dezvoltarea continuă a științei dreptului penal; c) trasarea unor noi direcții de cercetare; c) oferirea soluțiilor de optimizare a textului art.238 CP RM.

Valoarea practică a tezei. Lucrarea comportă însemnătate practică, întrucât aceasta este fundamentată, inclusiv pe analiza a cca 140 de hotărâri judecătorești. Din acest punct de vedere, lucrarea de față poate fi utilă practicienilor dreptului penal (ofițerilor de urmărire penală, procurorilor, avocaților, judecătorilor). În teză sunt identificate dificultăți cu care se ciocnesc practicienii dreptului penal atunci când aplică art.238 CP RM. Unele dintre ele sunt determinate de calitatea scăzută a textului incriminator înscris la art.238 CP RM.

Pentru a facilita activitatea persoanelor îndrituite să aplice legea penală sunt formulate soluții de încadrare corectă a celor comise în tiparul art.238 CP RM. De asemenea, pentru evitarea problemelor de aplicare a art.238 CP RM, determinate de calitatea scăzută a textului de lege, sunt lansate propuneri *de lege ferenda* îndreptate spre îmbunătățirea cadrului incriminator relevant.

Date privind aprobarea rezultatelor. Concluziile principale ale tezei sunt formulate în 13 publicații științifice. Unele rezultate au fost raportate în cadrul unor comunicări științifice, cu ocazia participării la diverse foruri științifice (naționale și internaționale).

Indicarea limitelor rezultatelor obținute, cu stabilirea problemelor rămase nerezolvate. Limitele rezultatelor obținute se reduc la: a) efectuarea unei investiții teoretice a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, inclusiv în coraport cu alte norme incriminatorii (unele dintre ele – concurente); b) analiza normelor cu caracter extrapenal (de referință pentru textul art.238 CP RM); c) cercetarea practicii judiciare în materia infracțiunilor de dobândire prin înșelăciune a credi-

tului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare; d) examinarea prevederilor din legislațiile unor state ce cuprind fapte penale similare celor consemnate la art.238 CP RM.

II. Recomandări

1) modificarea titlaturii și a conținutului art.238 CP RM, după cum urmează:

„Articolul 238. Dobândirea creditului sau a împrumutului prin înșelăciune

(1) Obținerea, prin înșelăciune, din contul instituției financiare, organizației de creditare nebankare sau asociației de economii și împrumut, a unui credit sau a unui împrumut, în mărime de cel puțin 500 unități convenționale, dacă cele comise nu întrunesc semnele unei sustrageri

se pedepsește [...]

(2) Aceeași faptă săvârșită în raport cu un credit sau cu un împrumut în proporții deosebit de mari

se pedepsește [...]”;

2) amendarea Codului penal al RM cu un articol nou:

„Articolul 190¹. Escrocheria în sfera asigurărilor”;

3) completarea Codului penal al RM cu un articol nou:

„Articolul 190². Escrocheria în sfera creditării

Escrocheria în sfera creditării, adică sustragerea mijloacelor bănești reprezentând un credit sau un împrumut din contul unei bănci, unei organizații de credi-tare nebankare sau a unei asociații de economii și împrumut prin prezentarea unor informații false sau prin alte mijloace frauduloase

se pedepsește [...]”;

4) completarea Codului contravențional al RM cu un articol nou:

„Articolul 290¹. Dobândirea creditului sau a împrumutului prin înșelăciune

Obținerea, prin înșelăciune, din contul instituției financiare, organizației de creditare nebankare sau asociației de economii și împrumut, a unui credit sau a unui împrumut, dacă fapta nu constituie infracțiune,

se sancționează [...]”.

Sugestii privind potențialele direcții viitoare de cercetare legate de tema abordată:

a) elaborarea unui proiect de hotărâre explicativă în materia răspunderii pentru dobândirea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare;

b) examinarea aspectelor criminologice și victimologice în sfera ce vizează infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM.

Propuneri de utilizare a rezultatelor obținute în domeniile socio-cultural și economic:

a) în activitatea de creație științifică, din perspectiva dezvoltării continue a științei dreptului penal; b) în activitatea persoanelor abilitate să transpună în practică textul art.238 CP RM (ofițeri de urmărire penală, procurori, avocați și judecători); c) în activitatea legiuitorului, din perspectiva implementării propunerilor *de lege ferenda* înaintate spre buna aplicare a art.238 CP RM cazurilor practice concrete; d) în activitatea de instruire a studenților, a masteranzilor și a doctoranzilor.

BIBLIOGRAFIE

1. *Acordul de asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Statele Membre ale acestora, pe de altă parte.* [citat 10.03.2023] Disponibil: <https://mecc.gov.md/sites/default/files/acordul-de-asociere-rm-ue.pdf>
2. BARBĂNEAGRĂ, A., ALECU, Gh., BERLIBA, V. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. (Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale).* Chișinău: Sarmis, 2009. 860 p. ISBN 978-9975-105-20-0
3. BRÎNZA, S., STATI V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-470-3
4. BRÎNZA, S., STATI, V. Corelația dintre infracțiunile prevăzute la art. 238 și 361 din Codul penal al Republicii Moldova: analiza practicii judiciare. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)* - Warsaw: Sp. z o. o. „iScience”, 2018, pp. 31-38.
5. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
6. ENICOV, I. *Teoria și practica riscului în banca comercială:* tz. de doct. hab. în economie. Chișinău, 2007, 243 p.
5. Legea RM pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.277 din 18.12.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 41-44.
7. Legea RM pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.180 din 25.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 238-246.
8. Legea Republicii Moldova pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a pieței financiare nebankare pe anii 2018-2022 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia”, nr.129 din 13.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.321-332.
9. PRODAN, S. Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 238 și 239 C. pen. RM. În: *Revista Națională de Drept*, 2007, nr. 2, pp. 51-57. ISSN 2587-411X
10. PRODAN, S. Problemele tentativei și participației în contextul stabilirii răspunderii penale pentru infracțiunile legate de creditare. În: *Revista Națională de Drept*, 2007, nr. 4, pp. 82-85. ISSN 2587-411X
11. PRODAN, S. Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare în conformitate cu legislația altor state. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis”*, 2007, nr. 3, pp. 181-190. ISSN 1814-3199
12. PRODAN, S. Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 238 și la art. 239 CP RM. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis”, Seria „Științe sociale”*, 2007, nr. 6, pp. 171-179. ISSN 1814-3199
13. PRODAN, S. *Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare.* Chișinău: CEP USM, 2011. 294 p. ISBN 978-9975-71-187-6
14. *Raportul BNM asupra stabilității financiare 2021.* [citat 25.03.2023] Disponibil: https://www.bnm.md/files/RSF-2021_v1_2.pdf
15. *Situația financiară a sectorului bancar pentru anul 2022.* [citat 24.03.2023] Disponibil: <https://www.bnm.md/ro/content/situatia-financiara-sectorului-bancar-pentru-anul-2022>
16. STATI, V. Infracțiunea de dobândire a creditului prin înșelăciune (art. 238 C. pen. RM): noi tendințe și abordări. Partea I. În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr. 12, pp. 2-10.

17. STATI, V. Infracțiunea de dobândire a creditului prin înșelăciune (art.238 C.pen. RM): noi tendințe și abordări. Partea II. În: *Revista Națională de Drept*, 2011, nr.1, pp. 2-9.
18. STATI, V. *Analiza unei erori admise la modificarea art. 238 din Codul penal prin Legea nr. 180 din 2014*. În: *Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”*. Chișinău: CEP USM, 2015, pp. 12-14.
19. STATI, V. Infracțiunile prevăzute la art. 238 și 239 CP RM în lumina amendamentelor operate în Codul penal la 25.07.2014. În: *Revista Științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”*, 2015, nr. 3 (83), pp. 205-224.
20. STATI, V. *Infracțiuni economice: note de curs. Ed. a 3-a, rev. și actua lizată până la data de 1 mai 2019*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019. 600 p. ISBN 978-9975-146-73-9
21. АБДИРОВА, Г.А. *Использование специальных экономических (бухгалтерских) знаний при расследовании преступлений, совершаемых в сфере банковской деятельности (по уголовно процессуальному законодательству Республики Казахстан)*: дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Челябинск, 2003. 200 с.
22. АЛЕШИНА-АЛЕКСЕЕВА, Е.Н. Отграничение мошенничества в сфере кредитования (ст. 159¹ УК РФ) от незаконного получения кредита (ст. 176 УК РФ). În: *Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России*, 2019, № 2 (82), сс. 124-130.
23. ЛЕВАНДОВСКИЙ, Н.Н. *Криминалистическое расследование преступлений в сфере кредитования*: дис. на соиск. учен. степ. докт. право. Кишинэу, 2020. 222 с.
24. КАЗАКЕВИЧ, С.М. *Уголовно-правовые и криминологические аспекты предупреждения выманивания кредита или дотаций*: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Минск, 2005. 21 с.
25. КАРТАШОВ, И.И., ОСИПЕНКО, Н.Е. Спорные аспекты объективных признаков преступлений в сфере кредитных отношений. În: *Электронный научный журнал «Наука. Общество. Государство»*, 2020, № 2 (30), сс. 83-94.
26. КАСЬЯНИК, А.И. *Признаки субъективной стороны в составе выманивания кредита или дотаций*. În: *Вестник Брэсцакага універсітэта. Серія гуманітарних і грамадських навук, 2008, № (32)*, сс. 125-131. ISSN 1813-405x
27. КРЫШЕВИЧ, О. Разграничение уголовной ответственности за мошенничество в кредитно-финансовой деятельности и мошенничество по законодательству Украины и России. În: *Jurnalul juridic național: teorie și practică*, 2014, № 5, сс. 53-60.
28. СУЛТАНОВА, Н.А. *Уголовно-правовое противодействие преступлениям в сфере кредитования*: дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Грозный, 2020. 204с.
29. ДОБРОВОЛЬСКИЙ, О.В. *Банківська діяльність та її ефективність в умовах ринкової трансформації*: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. економ. наук. Київ, 2002, с. 3.
30. МУЧНА, К. Economic crime in the Polish legal system on the example of the crime of obtaining a bank credit by false pretenses. În: *Annales Universitatis Apulensis, Series Jurisprudentia*, vol. 16, 2013, No. 1, pp. 120-132.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

A. Articole în reviste

1. STRATAN, A. Calitatea victimei în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”*, 2020, nr. 3 (133), pp. 198-203. ISSN 2345-1017
2. STRATAN, A. Natura obiectului în cadrul infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”*, 2020, nr. 8 (138), pp. 163-168. ISSN 2345-1017
3. STRATAN, A. Studiu jurisprudențial în materia infracțiunilor prevăzute la art. 238 din Codul penal al Republicii Moldova. În: *Revista Națională de Drept*, 2022, Nr. 2 (248), pp. 129-139. ISSN 1811-0770
4. STRATAN, A. Fapta prejudiciabilă a infracțiunilor prevăzute la art. 238 din Codul penal al Republicii Moldova. În: *SSRN Electronic Journal*. ISSN 1556-5068. [citat 15.03.2023] Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4368115
5. STRATAN, A. Vinovăția în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 238 din Codul penal al Republicii Moldova. În: *SSRN Electronic Journal*. ISSN 1556-5068. [citat 25.03.2023] Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4398680
6. STRATAN, A. Obiectul juridic generic și obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 238 din Codul penal. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”*, 2023, nr. 3 (163), pp. 190-197. ISSN 2345-1017
7. STRATAN, A. Organizația financiară nebanară – victimă a infracțiunilor prevăzute la art. 238 din Codul penal al Republicii Moldova. În: *Revista „Intellectus”*, 2023, nr. 1, pp. 95-103 ISSN 1810-7079
8. STRATAN, A. Obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 238 din Codul penal. În: *Revista Națională de Drept*. În curs de publicare.
9. STRATAN, A. Informația falsă: mijloc de săvârșire a infracțiunilor prevăzute la art. 238 din Codul penal. În: *Revista Institutului Național al Justiției*. În curs de publicare.

B. Articole în lucrările conferințelor

1. STRATAN, A. Particularitățile laturii subiective în cadrul infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. În: *Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”*, (Chișinău, 10-11 noiembrie 2021). Chișinău: CEP USM, 2021, pp. 48-50. ISBN 978-9975-152-48-8.
2. STRATAN, A. Experiența Sloveniei și a Poloniei privind infracțiunea de dobândire a creditului/împrumutului prin înșelăciune. În: *Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” dedicată Zilei internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare*, (Chișinău, 10-11 noiembrie 2022). Chișinău: CEP USM, 2021, pp. 65-68. ISBN 978-9975-62-472-5.
3. STRATAN, A. Studiu de drept comparat privind infracțiunea de dobândire prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului cu participarea minorului. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale „Interesul superior al copilului: abordare socio-culturală, normativă și jurisprudențială”*, (Chișinău, 30 septembrie – 01 octombrie 2022). Chișinău: CEP USM, 2022, pp. 521-531. ISBN 978-9975-62-504-3
4. STRATAN, A. Categoriile de bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale „Omul, criminologia, știința”, ed. a II-a, dedicată aniversării a 40 de ani de activitate pe făgașul învățământului și științei și 65 de ani de viață a Dnului Valeriu BUJOR, prof. univ., criminolog.”* (Chișinău, 24 martie 2023), pp. 736-741.

ADNOTARE

Stratan Andrei, „Răspunderea penală pentru dobândirea creditului, împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune”.

**Teză de doctorat în drept. Școala doctorală de Științe Juridice
a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2023**

Structura lucrării. Teza cuprinde: Introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 525 titluri, 276 pagini text de bază. Rezultatele sunt publicate în 13 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: credit, împrumut, despăgubire/indemnizație de asigurare, înșelăciune, dobândire, folosință temporară, daune materiale, instituție financiară, organizație financiară nebancaară, asociație de economii și împrumut, asigurător, practică judiciară, studiu comparat.

Domeniul de studiu. Lucrarea face parte din domeniul Dreptului penal, Partea Specială.

Scopul și obiectivele lucrării: Scopul investigației consistă în efectuarea unei cercetări temeinice în materia răspunderii penale pentru dobândirea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare, în determinarea și clarificarea dificultăților de transpunere practică a normelor consemnate la art.238 CP RM, precum și în înaintarea unor propuneri legislative care să conducă spre perfecționarea cadrului incriminator în materie.

Pentru atingerea scopului au fost trasate următoarele *obiective*: realizarea unui studiu comparat profundat al reglementărilor normative străine în sfera ce vizează răspunderea pentru dobândirea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare; caracterizarea multiaspectuală și temeinică a elementelor componentelor de infracțiune înscrise la art.238 CP RM; delimitarea infracțiunilor specificate la art.238 CP RM de unele fapte conexe, precum și stabilirea corelației între normele ce cuprind aceste fapte; efectuarea unui studiu empiric-jurisprudențial privind la aplicarea practică a art.238 CP RM; depistarea dificultăților de înțelegere a conținutului normelor înscrise la art.238 CP RM și de transpunere a acestora în practică; înaintarea propunerilor *de lege ferenda* pasibile (i) să înlăture carențele de înțelegere și aplicare a normelor de la art.238 CP RM, și să (ii) acopere golurile legislative depistate.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute se concretizează în faptul realizării unei cercetări complexe, din perspectivă teoretică, practică și normativă, a elementelor componentelor de infracțiune înscrise la art.238 CP RM. Lucrarea este în consonanță cu textul incriminator actual, precum și în unison cu cadrul extrapenal de ultimă oră. Nu în ultimul rând, lucrarea conține o abordare, de pe noi poziții, a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în elaborarea unui cadru conceptual complex și comprehensiv cu privire la conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, fapt ce a contribuit la identificarea unor neajunsuri pe cale le cuprinde articolul indicat și, în consecință, a unor dificultăți de transpunere în practică a acestui articol, ceea ce, în rezultat, a permis să formulăm recomandări *de lege ferenda* apte să conducă la perfecționarea textului incriminator cercetat și la buna sa aplicare.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. *Semnificația teoretică a tezei* constă în: a) abordarea temeinică (în unele cazuri, de pe noi poziții) a elementelor constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM; b) prezentarea unui suport teoretic solid, necesar pentru dezvoltarea continuă a științei dreptului penal; c) trasarea unor noi direcții de cercetare; e) oferirea soluțiilor de optimizare a textului art.238 CP RM. *Valoarea practică a tezei.* Lucrarea comportă însemnătate practică, întrucât aceasta este fundamentată, inclusiv pe analiza a cca 140 de hotărâri judecătorești. Din acest punct de vedere, lucrarea de față poate fi utilă practicienilor dreptului penal (ofițerilor de urmărire penală, procurorilor, avocaților, judecătorilor). În teză sunt identificate dificultăți cu care se ciocnesc practicienii dreptului penal atunci când aplică art.238 CP RM. Pentru a facilita activitatea persoanelor îndrăgite să aplice legea penală sunt formulate soluții de încadrare corectă a celor comise în tiparul art.238 CP RM.

Implementarea rezultatelor științifice. Acestea își găsesc aplicare în procesul de instruire a studenților și masteranzilor de la facultățile de drept din instituțiile de învățământ superior.

АННОТАЦИЯ

Стратан Андрей, „ Уголовная ответственность за получение кредита, займа или страхового возмещения и/или компенсации путем обмана”.

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Докторская Школа Юридических Наук Государственного Университета Молдовы. Кишинев, 2023

Структура работы: Диссертация содержит: введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиографию, включающую 525 наименований, 276 страницы основного текста. Полученные результаты были опубликованы в 13 научных работах.

Ключевые слова: кредит, заем, страховая выплата/компенсация, обман, приобретение, временное использование, материальный ущерб, финансовое учреждение, небанковская финансовая организация, кредитно-сберегательная ассоциация, страховщик, судебная практика, сравнительное исследование.

Область исследования: Диссертация является частью Уголовного права, Особенная часть.

Цель диссертационного исследования и задачи исследования состоят в проведении тщательного исследования в области уголовной ответственности за получение кредита, займа, компенсации или страхового возмещения путем мошенничества, определение и устранение практических трудностей, связанных с применением норм, содержащихся в статье 238 УК РМ, а также разработка законодательных предложений, направленных на совершенствование уголовно-правовой базы в этой области. Для достижения этой цели были поставлены следующие задачи: проведение глубокого сравнительного исследования нормативных актов зарубежных стран, касающихся уголовной ответственности за получение кредита, займа, компенсации или страхового возмещения путем мошенничества; многогранное и тщательное описание элементов составляющих преступления, описанных в статье 238 УК РМ; разграничение указанных в статье 238 УК РМ преступлений от некоторых связанных деяний, а также установление взаимосвязи между нормами, содержащими эти деяния; проведение эмпирически-юридического исследования по вопросам практического применения статьи 238 УК РМ; выявление трудностей в понимании содержания норм, содержащихся в статье 238 УК РМ, и их применении на практике; разработка законодательных предложений, которые могут (i) устранить недостатки в понимании и применении норм статьи 238 УК РМ, и (ii) заполнить выявленные пробелы в законодательстве.

Научная новизна и оригинальность полученных выводов выражается в проведении комплексного исследования, с учетом теоретического, практического и нормативного аспектов, элементов состава преступления, предусмотренного в статье 238 УК РМ. Работа соответствует действующему законодательству, а также последним изменениям во вне-уголовном секторе. Также, работа содержит новый подход к преступлениям, предусмотренным в статье 238 УК РМ.

Решенный важный научный вопрос заключается в разработке сложного и всеобъемлющего концептуального каркаса относительно составляющих элементов преступлений, предусмотренных статьей 238 УК РМ. Это привело к выявлению недостатков, содержащихся в этой статье, и, следовательно, к трудностям в ее практической трансформации, что позволило сформулировать рекомендации по законодательной деятельности, способные привести к усовершенствованию изучаемого уголовного текста и его правильному применению.

Теоретическая значимость и практическая применимость результатов исследования. Значение исследования в теоретическом плане заключается в следующем: а) тщательный подход (в некоторых случаях - с новых позиций) к элементам состава преступлений, предусмотренных статьей 238 УК РМ; б) представление надежной теоретической базы, необходимой для непрерывного развития науки уголовного права; в) новые направления исследований; с) решения для оптимизации текста статьи 238 УК РМ. Практическое значение тезиса. Работа имеет практическое значение, так как она основана, в том числе, на анализе около 140 судебных решений. С этой точки зрения, данная работа может быть полезна практикующим уголовным юристам (следователям, прокурорам, адвокатам, судьям). В диссертации выявлены трудности, с которыми сталкиваются практикующие уголовного права при применении статьи 238 УК РМ. Чтобы облегчить деятельность уполномоченных лиц по применению уголовного закона, предложены решения для правильной квалификации совершенных действий в соответствии со статьей 238 УК РМ.

Внедрение результатов диссертационного исследования. Они находят применение в процессе обучения студентов юридических факультетов высших учебных заведений.

ANNOTATION

Stratan Andrei, “Criminal liability for obtaining credit, loan, or insurance compensation/indemnity by deception”.

PhD Thesis, Doctoral School in MSU Doctoral Law School Chisinau, 2023

Thesis structure: Introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 525 titles, 276 pages basic text. The fundamental ideas and scientific results are exposed and published in 13 scientific papers.

Keywords: credit, loan, insurance compensation/indemnity, deception, acquisition, temporary use, material damages, financial institution, non-bank financial organization, savings and loan association, insurer, judicial practice, comparative study.

The domain of study: This thesis belongs to the Criminal Law domain, the Special Part.

The purpose and objectives of the study is to conduct a thorough research on the criminal liability for acquiring credit, loan, insurance compensation or indemnity through deception, to identify and clarify the practical difficulties in implementing the provisions of Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, as well as to propose legislative solutions that would lead to the improvement of the incrimination framework in this area.

In order to achieve the goal, *the following objectives were outlined:* conducting a thorough comparative study of foreign regulatory provisions in the sphere of responsibility for obtaining credit, loans, compensation, or insurance benefits through deception; a comprehensive and thorough characterization of the multi-aspect elements of the components of the offense listed in Art.238 of the Criminal Code of Moldova; distinguishing the offenses specified in Art.238 of the Criminal Code of Moldova from some related acts, as well as establishing the correlation between the rules that include these acts; conducting an empirical-jurisprudential study regarding the practical application of Art.238 of the Criminal Code of Moldova; identifying difficulties in understanding the content of the rules listed in Art.238 of the Criminal Code of Moldova and their implementation in practice; proposing a *lege ferenda* that can (i) eliminate deficiencies in understanding and applying the rules of Art.238 of the Criminal Code of Moldova, and (ii) cover the identified legislative gaps.

The scientific novelty and originality of the obtained results resides in conducting a comprehensive theoretical, practical, and normative research on the components of the offense specified in Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. The work is in line with the current criminal text, as well as in track with the latest extra-criminal framework. Last but not least, the paper contains a new approach to the offenses provided for in Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

The solved scientifically issue consists of developing a complex and comprehensive conceptual framework regarding the constituent content of the offenses provided for in Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. This has contributed to identifying shortcomings in this article and, consequently, difficulties in its practical implementation. As a result, recommendations for *lege ferenda* have been formulated to improve the investigated incriminatory text and ensure its proper application.

The theoretical importance and the practical value of this thesis. The theoretical significance of the thesis lies in: a) a thorough approach (in some cases, from new perspectives) to the constitutive elements of the offenses provided for in Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova; b) providing a solid theoretical basis necessary for the continuous development of the science of criminal law; c) outlining new research directions; and d) offering solutions to optimize the text of Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. The practical value of the thesis is significant, as it is based on the analysis of approximately 140 court decisions. From this point of view, the thesis can be useful to criminal law practitioners (criminal investigators, prosecutors, lawyers, judges). The thesis identifies the difficulties that criminal law practitioners face when applying Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. In order to facilitate the work of those authorized to apply criminal law, there were proposed certain solutions for correctly qualifying offenses within the framework of Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

The implementation of the scientific results. They are applied in the process of training students from the law faculties of higher education institutions.

STRATAN ANDREI

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU DOBÂNDIREA CREDITULUI,
ÎMPRUMUTULUI SAU A DESPĂGUBIRII/INDEMNIZAȚIEI
DE ASIGURARE PRIN ÎNȘELĂCIUNE**

SPECIALITATEA – 554.01 DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 28 iulie 2023
Hârtie offset. Tipar offset.
Coli de tipar 2,0

Formatul hârtiei 60×84 ¹/₁₆
Tirajul 30 ex.
Comanda nr.120

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova,
mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, 60, MD-2016